

JAARVERSLAG 2018

SWAB

1.0

Versiedatum: 01 september 2019
Versienummer: 1.0, definitief
Verantwoordelijk voor vaststelling: Bestuur SWAB
Contactpersoon: S. Najaf, beleidsmedewerker

Inhoud

1) Voorwoord	2
1.1 Verantwoording jaarverslag en vaststelling	2
2) Jaarverslag	2
2.1 Algemeen	2
2.1.1 Profiel van de stichting (doelstelling, activiteiten en werkwijze)	2
2.1.2 Bestuurssamenstelling en vergaderingen	4
2.1.3 Werkgroep samenstelling en vergaderingen	5
2.2 Activiteiten in 2018	8
2.2.1 Ontwikkelen van Richtlijnen Antibioticabeleid en Nationaal Antibioticaboekje	8
2.2.2 Antimicrobial Stewardship	10
2.2.3 Werkgroep Antibioticaresistentie	12
2.2.4 Surveillance Antibioticagebruik in Nederland	13
2.2.5 Beleidsvorming en sturing SWAB	14
2.2.6 Transitie Stewardshipmonitor	15
3) Samenvatting & milestones: terugblik en vooruitkijken naar de nabije toekomst	16
4) Bijlagen	16

1) Voorwoord

1.1 Verantwoording jaarverslag en vaststelling

In het jaarverslag 2018 verantwoordt de Stichting Werkgroep Antibioticabeleid zich over de uitgevoerde taken. Uitgangspunt voor deze verantwoording is de begroting van de Stichting voor 2018. De tekst is samengesteld door het dagelijks bestuur, aangevuld met informatie en beschrijvingen geleverd door de werkgroep voorzitters. De coördinatie van de totstandkoming van het jaarverslag werd uitgevoerd door de secretaris en beleidsmedewerker van de Stichting.

2) Jaarverslag

2.1 Algemeen

2.1.1 Profiel van de stichting (doelstelling, activiteiten en werkwijze)

De Stichting Werkgroep Antibiotica Beleid (SWAB) is in 1996 opgericht op initiatief van de Vereniging voor Infectieziekten, de Nederlandse Vereniging voor Medische Microbiologie en de Nederlandse Vereniging voor Ziekenhuisapothekers. De stichting bestaat uit een bestuur en werkgroepen. De SWAB beoogt de kwaliteit van het antibioticagebruik in Nederland te optimaliseren teneinde een bijdrage te leveren aan de beheersing van resistentie-ontwikkeling en aan beperking van de kosten van antibioticagebruik.

De doelstelling van de stichting is:

1. De resistentie van micro-organismen tegen antimicrobiële middelen door een doelmatig antibioticagebruik te beheersen en zo mogelijk terug te dringen, en daardoor bij te dragen aan de verantwoorde zorg van patiënten
2. En verder al hetgeen hiermee in de ruimste zin verband houdt, daartoe behoort en/of daartoe bevorderlijk kan zijn

De stichting tracht dit doel onder meer te bereiken door de kwaliteit en doelmatigheid van de antibiotica-prescriptie in Nederland en daarbuiten te bevorderen, waarbij de stichting zich zal richten op de volgende hoofdactiviteiten:

- Het al dan niet in samenwerking met andere organisaties voorbereiden en op schrift stellen van consensusrichtlijnen voor het antibioticabeleid in Nederland en daarbuiten
- Het stimuleren van en bijdragen aan surveillance-activiteiten ten aanzien van de resistentieontwikkelingen onder pathogene micro-organismen en van de omvang van antibioticagebruik bij mensen, dieren en planten
- Het evalueren van de kwaliteit van het gebruik van antimicrobiële middelen in Nederland en daarbuiten
- Het bevorderen van de implementatie van richtlijnen en voorschriften ten aanzien van het gebruik van antimicrobiële middelen
- Het bijdragen aan de informatievoorziening en educatie ten aanzien van het voorkomen van antibioticaresistentie in relatie tot het gebruik van deze geneesmiddelen door middel van het organiseren van symposia, het opzetten en beheren van een databank met betrekking tot dit onderwerp en andere activiteiten die dit doel kunnen dienen
- Het stimuleren van en bijdragen aan wetenschappelijk onderzoek naar de relaties tussen antibioticagebruik en het ontstaan dan wel de verspreiding van resistente micro-organismen en hun resistentiemechanismen

De stichting beoogt niet het maken van winst.

Om de kwaliteit en de doelmatigheid van het voorschrijven van antibiotica te bevorderen, richt de SWAB zich op onderstaande activiteiten. De plannen en activiteiten van het lopende jaar zijn terug te vinden in de jaarplanning en het draaiboek, de uitgevoerde activiteiten van de afgelopen jaren zijn weergegeven in het jaarverslag.

❖ Richtlijnen

De SWAB ontwikkelt landelijke richtlijnen voor antibioticagebruik, gericht op de volwassen patiënt in het ziekenhuis. Voor de huisartsenpraktijk zijn er aparte richtlijnen door de beroepsgroep zelf opgesteld: de NHG Standaarden. Natuurlijk moet de behandelend arts voor iedere patiënt bepalen of de richtlijnen in dat specifieke geval voldoen.

❖ Surveillance antibioticaresistentie

Surveillance is het doorlopend verzamelen en analyseren van gegevens over resistentie van bacteriën voor antibiotica. De laboratoria waar de kweken van patiënten met infecties worden verwerkt, houden bij welke bacteriën veel voorkomen en voor welke antibiotica ze gevoelig zijn. Zo kan worden opgemerkt welke bacteriën ongevoelig worden voor welke middelen en of er infecties voorkomen met andere bacteriën. Met deze gegevens kunnen maatregelen genomen worden om antibioticaresistentie te voorkomen en kunnen artsen het juiste antibioticum voorschrijven. Door de voortdurende terugkoppeling kan het effect van de genomen maatregelen beoordeeld worden.

❖ Surveillance antibioticagebruik

Surveillance van antibioticagebruik omvat het verzamelen, interpreteren en verspreiden van gegevens over antibioticagebruik. Inzicht in het gebruik van antibiotica is nodig om het verband tussen resistentieontwikkeling en antibioticagebruik te kunnen bestuderen. Binnen de SWAB is de Werkgroep Surveillance Antibioticagebruik opgericht. Deze werkgroep heeft tot doel een structurele surveillance van humaan antibioticagebruik in Nederland te organiseren. Het betreft de surveillance van antibioticagebruik in de extramurale- en intramurale sector.

❖ Onderwijs

De SWAB ontwikkelt nascholing voor medisch specialisten. Via het internet wordt, aan de hand van patiënten voorbeelden, correct gebruik van antibiotica onderwezen. Eén maal per jaar wordt een symposium georganiseerd.

❖ SWAB-affiliatie

De SWAB stimuleert onderzoek op het gebied van antibiotica. Nederlandse onderzoeksprojecten op dit gebied kunnen door de SWAB ondersteund worden.

2.1.2 Bestuurssamenstelling en vergaderingen

Bestuurssamenstelling

- Vanuit de Vereniging voor Infectieziekten (VIZ): Dr. M.G.J. de Boer, Dr. J. ten Oever, Dr. J.J. Oosterheert (vanaf februari 2018), Prof. dr. A. Verbon, Prof. dr. W.J. Wiersinga (tot september 2018)
- Vanuit de Nederlandse Vereniging voor Medische Microbiologie (NVMM): Prof. dr. B. Sinha (vanaf juni 2018), Prof. dr. J.W. Mouton, Dr. D.C. Melles, Dr. C.M. Verduin, Prof. dr. A. Voss (tot december 2018)
- Vanuit de Nederlandse Vereniging van Ziekenhuisapothekers (NVZA): Dr. P. van der Linden, Dr. E.M.W. van de Garde, Dr. S. Natsch, Prof. dr. D. Touw
- Vanuit de Veterinaire Werkgroep Surveillance van Antibioticumgebruik en Antimicrobiële Resistentie: Prof. dr. J.A. Wagenaar
- Vanuit de Nederlandse Huisartsen Genootschap: Prof. dr. Th.J.M. Verheij
- Vanuit de Nederlandse Vereniging voor Kindergeneeskunde: Dr. T.F.W. Wolfs, Dr. G.J.A. Driessen
- Vanuit de Nederlandse Intensivisten Vereniging: Prof. dr. A.M.G.A. de Smet (tot december 2018)
- Toehoorder namens het Clb: Dr. S. David, Dr. ir. I.M. van der Lubben

Het dagelijks bestuur bestaat uit:

- ❖ Dr. M.G.J. de Boer, voorzitter vanaf juni 2018 (daarvoor secretaris), internist-infectioloog, LUMC te Leiden
- ❖ Prof. dr. B. Sinha, secretaris vanaf juni 2018, arts-microbioloog, UMCG te Groningen
- ❖ Dr. P.D. van der Linden, penningmeester, ziekenhuisapotheker/klinisch farmacoloog, Tergooi ziekenhuis te Hilversum
- ❖ Prof. dr. J.W. Mouton, lid (voorgaand voorzitter), arts-microbioloog, Erasmus MC te Rotterdam

Vergaderingen vonden plaats op:

- 23 februari 2018
- 20 april 2018
- 28 juni 2018
- 14 september 2018
- 07 december 2018

Secretariële ondersteuning door mw. Y. Beeuwkes tot september 2018

Beleidsmatige ondersteuning door mw. S. Najaf vanaf september 2018

2.1.3 Werkgroep samenstelling en vergaderingen

Werkgroep Antimicrobial Stewardship

- ❖ Prof. dr. B.J. Kullberg, voorzitter, internist-infectioloog
- ❖ S. Balder, lid vanaf maart 2018, verpleegkundig specialist infectieziekten
- ❖ Dr. E.C.H. Boel, arts-microbioloog
- ❖ Prof. dr. A.W. Friedrich, arts-microbioloog
- ❖ I. Groothuis, lid vanaf maart 2018, verpleegkundige
- ❖ Dr. R.M. van Hest, ziekenhuisapotheker
- ❖ Prof. dr. M.E.J.L. Hulscher
- ❖ Dr. P.D. van der Linden, ziekenhuisapotheker/klinisch epidemioloog
- ❖ Dr. J. ten Oever, internist-infectioloog
- ❖ Prof. dr. J.M. Prins, internist-infectioloog
- ❖ Dr. J. Schouten, internist-intensivist
- ❖ Prof. dr. B. Sinha, arts-microbioloog
- ❖ Prof. dr. A. Verbon, internist-infectioloog
- ❖ Dr. C.M. Verduin, arts-microbioloog
- ❖ Prof. dr. H.F.L. Wertheim, arts-microbioloog
- ❖ Dr. T.F.W. Wolfs, kinderarts-infectioloog/immunoloog

Vergaderingen vonden plaats op:

- 21 januari 2018
- 14 maart 2018
- 05 juni 2018
- 17 september 2018

Werkgroep Bacteriophagen

- ❖ Prof. dr. J.W. Mouton, voorzitter, arts-microbioloog
- ❖ Dr. J. Stalenhoef, internist-infectioloog

Werkgroep Surveillance antibioticagebruik

- ❖ Dr. S. Natsch, voorzitter, ziekenhuisapotheker/klinisch farmacoloog
- ❖ Drs. P.D.J. Bollen, ziekenhuisapotheker
- ❖ Dr. E.M.W. van de Garde, UHD, ziekenhuisapotheker/klinisch farmacoloog/epidemioloog
- ❖ Drs. B.J.C. Hendriks, lid vanaf november 2018, ziekenhuisapotheker
- ❖ Drs. P.A.G. de Klaver, lid vanaf november 2018, ziekenhuisapotheker
- ❖ Dr. T.B.Y. Liem, ziekenhuisapotheker/klinisch farmacoloog
- ❖ Dr. P.D. van der Linden, ziekenhuisapotheker/klinisch epidemioloog
- ❖ Drs. M. Lourens, openbaar apotheker
- ❖ Drs. M.M.B. Roukens, wetenschappelijk medewerker
- ❖ Dr. A.W. van der Velden, UHD molecular biology en medical science
- ❖ Drs. C. Pellicaan, lid tot november 2018, ziekenhuisapotheker
- ❖ S. Mohsenian Naghani, lid vanaf september 2018, projectapotheker

Vergaderingen vonden plaats op:

- 23 februari 2018
- 01 november 2018

Werkgroep Surveillance antibioticaresistentie

- ❖ Dr. C.M. Verduin, voorzitter per december 2018, arts-microbioloog
- ❖ Prof. dr. J.E. Degener, arts-microbioloog
- ❖ Dr.ir. S.C. de Greeff, epidemioloog
- ❖ Dr. D.C. Melles, voorgaand voorzitter tot december 2018, arts-microbioloog
- ❖ Prof. dr. J.W. Mouton, arts-microbioloog
- ❖ Dr. C. Schultsz, arts-microbioloog
- ❖ Dr. E.E. Stobberingh, arts-microbioloog

Vergaderingen vonden plaats op:

- 25 januari 2018

Commissie Richtlijnen

- ❖ Prof. dr. J.M. Prins, voorzitter, internist-infectioloog
- ❖ Prof. dr. I.C. Gyssens, internist-infectioloog
- ❖ Prof. dr. B.J. Kullberg, internist-infectioloog
- ❖ Drs. M. van Vonderen, internist-infectioloog
Tot medio 2018

Commissie Richtlijnen Gevoeligheidsbepalingen (CRG)

- ❖ Prof. dr. J.W. Mouton, voorzitter, arts-microbioloog
- ❖ Dr. P. de Man, arts-microbioloog
- ❖ Dr. M. Nabuurs, arts-microbioloog
- ❖ Dr. D.C. Melles, arts-microbioloog
- ❖ Prof. dr. M. van Agtmael, internist-infectioloog
- ❖ Dr. G. Kampinga, arts-microbioloog
- ❖ Dr. A.T. Bernards, arts-microbioloog
- ❖ Prof. dr. P.E. Verweij, arts-microbioloog
- ❖ Dr. W.H. Goessens, arts-microbioloog

NethMap

- ❖ Dr. C.M. Verduin, voorzitter per december 2018, arts-microbioloog
- ❖ Dr.ir. S.C. de Greeff, epidemioloog
- ❖ Prof. dr. J.W. Mouton, voorgaand voorzitter tot december 2018, arts-microbioloog
- ❖ Dr. A.F. Schoffelen, internist-infectioloog

Vergaderingen vonden plaats op:

- 25 januari 2018

Redactieraad SWAB-ID

- ❖ Prof. dr. J.M. Prins, voorzitter, internist-infectioloog
- ❖ Dr. H.I. Bax, internist-infectioloog
- ❖ Dr. M.P. Bauer, internist-infectioloog
- ❖ Dr. M.A. Leverstein-van Hall, arts-microbioloog
- ❖ Dr. P.D. van der Linden, ziekenhuisapotheker/klinisch epidemioloog
- ❖ Dr. D.C. Melles, arts-microbioloog
- ❖ Dr. S. Natsch, ziekenhuisapotheker/klinisch farmacoloog

- ❖ Drs. F.W. Sebens, arts-microbioloog
- ❖ Dr. T.F.W. Wolfs, kinderarts-infectioloog/immunoloog

Vergaderingen vonden plaats op:

- 10 januari 2018
- 17 mei 2018

Vergadering met IDMC over de upgrade SWAB-ID 2.0 naar 3.0 en kinder-SWAB-ID vonden plaats op:

- 24 januari 2018
- 14 augustus 2018
- 14 september 2018
- 08 oktober 2018
- 10 oktober 2018
- 29 november 2018
- 06 december 2018
- 18 december 2018

2.2 Activiteiten in 2018

2.2.1 Ontwikkelen van Richtlijnen Antibioticabeleid en Nationaal Antibioticaboekje

Doelstelling: ontwikkelen van Richtlijnen Antibioticabeleid en Nationaal Antibioticaboekje, ten behoeve van intramurale toepassing.

- Deelactiviteit A1 - Ontwikkelen van Richtlijnen Antibioticabeleid

Werkzaamheden	Beoogd resultaat in meetbare termen	Behaald resultaat in meetbare termen
1. Revisie richtlijn: Sepsis (2010)	1. In 2018 definitieve teksten vastgesteld (deels reeds gefinancierd 2015)	1. Verdere invulling concepttekst, richtlijn is echter erg omvangrijk. Concept klaar zomer 2019
2. Nieuwe richtlijn: Botten- en gewrichtsinfecties (jaar 2)	2. In 2018 conceptteksten vastgesteld	2. Voorzitter commissie aangewezen. Werkzaamheden zijn gestart, volgt in 2019
3. Nieuwe richtlijn: Profylaxe rondom niet-chirurgische ingrepen	3. In 2018 commissie samengesteld en literatuuronderzoek	3. Commissie heeft enkele aanvullingen gedaan rondom profylaxe chirurgische ingrepen, o.a. thoraxchirurgie. 4. Vaststelling herziening Richtlijn Selectieve Darmdecontaminatie (SDD) 5. Concepttekst herziening Richtlijn Endocarditis vastgesteld, definitieve versie gereed medio 2019

- Korte toelichting van de uitvoering

Herziening Richtlijn SDD is vastgesteld, ook de aanvullingen in de richtlijn Perioperatieve profylaxe. De conceptrichtlijn Endocarditis is vastgesteld en voor commentaar gestuurd naar de beroepsverenigingen. De definitieve tekst wordt medio 2019 vastgesteld. De Sepsis richtlijn loopt wat achter, maar blijkt zeer omvangrijk. De conceptversie is eind van de zomer 2019 klaar en zal dan uitgestuurd worden voor commentaar naar de beroepsverenigingen. De werkzaamheden van de Richtlijn Botten- en gewrichtsinfecties zijn in 2018 gestart.

▪ Deelactiviteit A2 - Nationaal antibioticaboekje SWAB-ID

Werkzaamheden	Beoogd resultaat in meetbare termen	Behaald resultaat in meetbare termen
1. Redactie nationaal Antibioticaboekje. Onderhoud, verdere ontwikkeling en hosting SWAB-ID 2.0	1. Functionerend digitaal nationaal Antibioticaboekje (SWAB-ID) met 37 lokale versies	1. Functionerend zoals gepland. Migratie naar SWAB-ID 3.0 voorbereid, alle adviezen voor Kinderen opnieuw vastgesteld (genaamd "kinder SWAB-ID")

▪ Korte toelichting van de uitvoering

De redactieraad is enige malen bijeen geweest voor het vaststellen van inhoudelijke adviezen. Met het SWAB-bestuur en IDMC zijn meerdere bijeenkomsten geweest waarin besloten is SWAB-ID 2.0 te upgraden naar SWAB-ID 3.0. Hierbij worden een aantal lang gewenste functionaliteiten ingevoerd en is er een apart onderdeel 'kinder-SWAB-ID', dit onderdeel zullen de huidige adviezen voor kinderen vervangen. De kinderadviezen zijn opgesteld door de academische kinderarts-infectiologen o.l.v. dr. T.F.W. Wolfs (UMCU) en dr. G.J. Driessen (Erasmus MC, momenteel Juliana ziekenhuis Den Haag). Deze upgrade is in het najaar 2018 voorbereid en SWAB-ID 3.0 zal begin 2019 het huidige SWAB-ID 2.0 gaan vervangen. De lokale sites zullen in de eerste helft van 2019 geleidelijk ook migreren naar 3.0. Dit is een zeer omvangrijk karwei, waarbij de redactieraden van de lokale sites in het najaar van 2018 geïnformeerd zijn. Zes koploperziekenhuizen zullen begin 2019 starten met de migratie. Technische problemen hebben tot enige vertraging geleid. De planning is dat de migratie van alle lokale sites in het najaar 2019 is afgerond.

2.2.2 Antimicrobial Stewardship

Doelstelling: Implementatie van richtlijnen voor rationeel antibioticagebruik en begeleiden van Antimicrobial Stewardship in Nederlandse ziekenhuizen.

▪ Deelactiviteit B1 - Antimicrobial Stewardship

Werkzaamheden	Beoogd resultaat in meetbare termen	Behaald resultaat in meetbare termen
1. Werkgroep Antimicrobial Stewardship: Implementatie en continue evaluatie van Introductie Antimicrobial Stewardship in de Nederlandse ziekenhuizen	1. - Reviseren SWAB Praktijkgids Stewardship en een Toolbox en Forum - Actualiseren van het Nationale A-team Register en transformeren naar een online register - Opzetten van een training voor A-team verpleegkundigen - Uitgeven digitale A-team Nieuwsbrief	1. - De Praktijkgids is gereviseerd en een nieuwe papieren en online versie is beschikbaar gesteld aan de A-teams. Online is een forum voor A-teamleden ingericht - De transitie naar een online A-team register is afgerond - Er zijn nieuwsbrieven verstuurd in januari en november
2. Nationale Stewardship Monitor en NethMap	2. - Jaarlijkse rapportage van de activiteiten en kwaliteit van Antimicrobial Stewardship in Nederland in NethMap - Uitbreiding van aantal deelnemers	2. - Voor NethMap is een hoofdstuk geschreven waarin de Stewardship activiteiten door de A-teams de kwaliteit van antibioticagebruik wordt gerapporteerd. Vanwege recent hervatte dataverzameling is de kwaliteit gemeten met puntprevalentie metingen - Aantal deelnemers aan de stewardshipmonitor is stabiel gebleven, maar deze deelnemers nemen (bijna allemaal) deel aan de geïntegreerde <i>S. aureus</i> bacteriëmie registratie
3. Organisatie nationale SWAB A-team meeting	3. Nationale SWAB A-team meeting	3. Deze heeft plaatsgevonden op 28 juni 2018 met een grote opkomst (166 deelnemers) en een succesvolle integratie met het SWAB-symposium
4. Ontwikkeling webbased nascholingsmodule gericht op goed antibioticagebruik	4. Inventarisatie van e-learning programma's over goed antibioticagebruik in de Nederlandse ziekenhuizen, en relevante onlineprogramma's in de EU	4. Een door middel van een online survey verkregen gegevensoverzicht over de beschikbaarheid van e-learnings in de op SWAB-ID aangesloten ziekenhuizen werd samengesteld; aangevuld met een zeer uitgebreide online inventarisatie van onlineprogramma's bij Europese wetenschappelijke verenigingen en vergelijkbare organisaties als de SWAB (bijv. BSAC)

- Korte toelichting van de uitvoering

Om A-teams te ondersteunen bij het verbeteren van de kwaliteit van antibioticagebruik in hun ziekenhuizen heeft de SWAB zich tot doel gesteld om A-teams te ondersteunen bij het verkrijgen van spiegelinformatie over de kwaliteit van antibioticagebruik. Rapporten worden gegenereerd uit data die automatisch uit EPD's geëxtraheerd kunnen worden. Na de pilot in 2017 zijn we verder gegaan met 10 ziekenhuizen. Integratie met de landelijk S. aureus registratie heeft plaatsgevonden, waar de meeste ziekenhuizen die participeren aan de stewardshipmonitor ook aan meedoen. De aanpassing van de monitor n.a.v. de ervaringen uit de pilot en de integratie met de stewardshipmonitor nam meer tijd in beslag dan gepland, waardoor de dataverzameling gestart is in 2019. 10 ziekenhuizen participeren, verder uitbreiding bleek niet mogelijk omdat ziekenhuizen beperkte ICT-capaciteit hebben. Om dit probleem te attaqueren hebben we een externe partij ingehuurd die de ziekenhuizen ondersteunt bij het inrichten van de data-aanlevering. Integratie met andere registraties op het gebied van de infectieziekten/Stewardship zal plaatsvinden met een plan voor structurele financiering en governance.

- Deelactiviteit B2 - Communicatie Resistentie en Antibioticabeleid

Werkzaamheden	Beoogd resultaat in meetbare termen	Behaald resultaat in meetbare termen
1. SWAB-symposium	1. SWAB-symposium 2018	1. Deze heeft plaatsgevonden op 28 juni 2018 met een grote opkomst (164 deelnemers) en een succesvolle integratie met het nationale SWAB A-team meeting
2. Onderhoud en hosting SWAB-website	2. Website www.swab.nl voor publiek en professionals	2. Website www.swab.nl is up to date en wordt beheerd door beleidsmedewerker en bestuursleden

- Korte toelichting van de uitvoering

Het doel van de SWAB-webpagina is het bevorderen van kennis over resistentievorming en antibioticabeleid in Nederland om daarmee het gebruik van antibiotica te optimaliseren. Via de website heeft de gebruiker ook kosteloos toegang tot de SWAB-richtlijnen, NethMap, het Nationale Antibioticaboekje van de SWAB (SWAB-ID) en de SWAB-nascholing. Op de website staat ook uitgebreide informatie voor niet-professionals. Het beheer van de website gebeurt door de beleidsmedewerker en bestuursleden waardoor wijzigingen direct doorgevoerd kunnen worden en direct te zien zijn op de website. In 2019 gaat de SWAB haar website compleet vernieuwen. In 2018 werden de eerste stappen ter voorbereiding genomen en de website al inhoudelijk verder ontwikkeld in de bestaande versie.

2.2.3 Werkgroep Antibioticaresistentie

Doelstellingen:

- Expertise Surveillance Antibioticaresistentie
  - Coördinatie van de Werkgroep Gevoeligheidsbepalingen; vaststellen breekpunten; expertise gevoeligheidsbepalingen
  - Eindredactie en hoofdredacteurschap NethMap (vanuit SWAB, samen met Clb) en afstemming met MARAN
- Deelactiviteit C1 - Coördinatie van Werkgroep antibioticaresistentie en Werkgroep Gevoeligheidsbepalingen en Eindredactie NethMap

Werkzaamheden	Beoogd resultaat in meetbare termen	Behaald resultaat in meetbare termen
1. Expertise antimicrobiële resistentie; coördinatie werkgroep; analyse resistentie gegevens NethMap	1. NethMap/MARAN 2018 (boek)	1. NethMap/MARAN 2018 is uitgebracht
2. Verdere heroriëntatie werkgroep Surveillance en ISIS-AR	2. Nieuwe modus operandi	2. Besprekingen plaatsgevonden tussen stakeholders; implementatie in 2019
3. Presentatie resistentie gegevens Nederland	3. Presentatie resistentie gegevens jaarlijkse SWAB-symposium	3. Presentatie vond plaats op 28 juni 2018
4. Breekpunten vaststellen en updaten, coördinatie werkgroep Gevoeligheidsbepalingen; expertise gevoeligheidsbepalingen	4. EUCAST-tabel 2018 (v 9.0; 2019, publ. dec 2018), updates rationale documenten van de subcommittee antifungal susceptibility testing EUCAST; update rationale documenten geselecteerde antimicrobiële middelen; aanvang rationale documenten antimycobacteriële middelen	4. Publicatie breekpuntentabel versie 8.1 en 9.0 (www.eucast.org); rationale documenten; aanvang vaststellen referentie bepaling antimycobacteriële middelen; concept rationale documenten.
5. Eindredactie NethMap en mede hoofdredacteurschap NethMap 2018	5. NethMap/MARAN 2018 (boek)	5. NethMap/MARAN 2018 is uitgebracht

- Korte toelichting van de uitvoering

De werkgroep Antibioticaresistentie kwam bijeen teneinde surveillance activiteiten in Nederland te bespreken en evalueren. Gegevens verzameld in surveillance projecten (waaronder ISIS), werden van interpretatie voorzien ten aanzien van trends in resistentie en (te verwachten) bruikbaarheid van middelen, waarop uiteindelijk de publicatie in en van NethMap/MARAN 2018 - de jaarlijkse rapportage van onder meer resistentie surveillance in Nederland - mogelijk werd. De eindredactie van NethMap/MARAN 2018 is uitgevoerd en het hoofdredacteurschap van NethMap 2018 vond plaats in samenwerking met het Clb. De afstemming met MARAN vond plaats voor gezamenlijke publicatie. Ook de output van de werkgroep Gevoeligheidsbepalingen (CRG) was conform verwachtingen. Er vond veel internationale afstemming plaats met de European Committee on Antimicrobial Susceptibility Testing (EUCAST); de laatste kwam 5x bijeen. Daarnaast continueerde de voorzitter van de CRG zitting in de EUCAST-commissie antifungale gevoeligheidsbepalingen, deze kwam 3x bijeen met de commissie veterinaire middelen (VETCAST) en de Europese commissie richtlijnen antimycobacteriële middelen. De VETCAST publiceerde een document hoe de breekpunten in de veterinaire sector worden vastgesteld. De commissie antimycobacteriële

middelen stelde een concept op van een referentiebepaling voor antimycobacteriële middelen, naar verwachting zal deze in 2019 voor wereldwijde consultatie gaan. De herziene tabel van klinische breekpunten, waarop uiteindelijk de resistentiecijfers zijn en worden gebaseerd, werd gepubliceerd (http://www.eucast.org/fileadmin/src/media/PDFs/EUCAST_files/Breakpoint_tables/v_9.0_Breakpoint_Tables.pdf). Van belang is dat in de nieuwe tabel ook standaarddoseringen zijn opgenomen waarop de tabel is gebaseerd en dat de definities van gevoeligheid voor antibiotica werd aangepast.

2.2.4 Surveillance Antibioticagebruik in Nederland

Doelstelling: Surveillance van Antibioticagebruik in Nederland

- Deelactiviteit D1 - Surveillance Antibioticagebruik in Nederland

Werkzaamheden	Beoogd resultaat in meetbare termen	Behaald resultaat in meetbare termen
1. Intramurale surveillance	1. - Intramurale gebruiksgegevens 2017 op instellingsniveau (DDDs) - Intramurale gebruiksgegevens 2017 op patiëntniveau (DOTs)	1. Rapportage in NethMap/MARAN 2019
2. Extramurale surveillance	2. - Extramurale gebruiksgegevens 2017 op landelijk niveau (DDDs) - Antibiotica gebruik per indicatie	2. Rapportage in NethMap/MARAN 2018
3. Antibioticagebruik in verpleeghuizen	3. Gebruiksgegevens van de verpleeghuizen over 2017 (DDDs)	3. Rapportage in NethMap/MARAN 2019
4. Rapportages	4. - Publicatie van de gebruiksgegevens in NethMap - Feedback van gebruik in 2017 aan deelnemende ziekenhuizen en verpleeghuizen - Rapportage over antibioticagebruik in Nederland aan ECDC - Rapportage van zowel extramurale als intramurale gebruiksgegevens via de SWAB-site	4. - Rapportage in NethMap 2018 en voorbereidend op 2019 - Feedback naar alle deelnemers verstuurd - Upload van gevraagde gegevens in Tessy database t.b.v. ECDC conform protocol - Vernieuwing SFK-rapportage t.b.v. de SWAB-website in gang gezet, oplevering Q1 2019
5. Commissiewerk	5. Activiteiten en expertise gedeeld met Kerngroep surveillance ABR, Werkgroep veterinair antibioticagebruik (WVAB) van de KNMvD en ECDC	5. Activiteiten voorzitter werkgroep: meerdere vergaderingen Kerngroep ABR, input aan beleidsdocumenten; Meerdere vergaderingen WVAB, beoordeling diverse formularia diergeneeskunde; juni 2018 deelname ECDC – WHO/Europe Joint Meeting of the Antimicrobial Resistance, Antimicrobial Consumption and Healthcare-Associated Infections Networks, presentatie “Surveillance of community prescriptions in the Netherlands”

- Korte toelichting van de uitvoering

De werkgroep heeft haar activiteiten op de bekende wijze voortgezet. Surveillance van gebruiksgegevens over intra-en extramurale data zijn verzameld en zoals afgesproken in NethMap gerapporteerd. Voor de tweede keer zijn intramurale gegevens in de vorm van DOTs (days on therapy) opgevraagd. Dit levert belangrijke input op over de manier waarop deze data uit elektronische voorschrijfsystemen geëxtraheerd kunnen worden.

In 2018 is tot twee keer toe een revisie van het in 2017 geschreven manuscript “Consecutive antibiotic use in the outpatient setting: an extensive, longitudinal descriptive analysis of antibiotic dispensing data in the Netherlands” uitgewerkt en opnieuw ingediend. Publicatie volgt in 2019. Extramurale surveillance van antibiotica gegevens per indicatie is in het verleden bij IPCI in Rotterdam opgevraagd. Deze samenwerking verliep echter niet meer naar tevredenheid. Voor de toekomst wordt verkend of deze data via andere leveranciers verkregen kunnen worden en of dit meerwaarde heeft voor de surveillance activiteiten van deze werkgroep.

2.2.5 Beleidsvorming en sturing SWAB

Doelstelling: Tot een succesvol beleid komen op het gebied van antibioticaresistentie en antibioticagebruik in Nederland

- Deelactiviteit E1 - Werkzaamheden dagelijks bestuur

Werkzaamheden	Beoogd resultaat in meetbare termen	Behaald resultaat in meetbare termen
1. Beleidsvorming en sturing SWAB	1. - 5 x bestuursvergadering en 10 x DB-vergadering - Jaarverslag opgesteld - Position paper gepland	1. - 5x bestuursvergadering en 10x DB-vergadering - Rapportage van de activiteiten van de stichting in het jaarverslag 2018

- Korte toelichting van de uitvoering

Het SWAB dagelijks bestuur initieerde en coördineerde de activiteiten van de stichting. Zij kwam daartoe een aantal malen bijeen, naast vele telefonische vergaderingen. In 2018 werd de gewenste bestuurlijke vernieuwing en professionalisering van de SWAB door het dagelijks bestuur krachtig ter hand genomen.

Bestuurlijke vernieuwing en professionalisering van de SWAB

- Voortgaand op de voorbereidingen in 2017, was het aanpassen van de oude statuten aan de huidige tijd en het juridische kader behorende bij een Stichting, daarbij een noodzaak. Dit werd in goede afstemming met de moederverenigingen in Q4 van 2018 tot stand gebracht
- De statutaire aanpassingen brachten mee dat er ook een huishoudelijk reglement werd ingevoerd, waardoor bestaande handelwijzen expliciteert, aangevuld en geborgd konden worden. De stichting kent nu een deelnemersraad en een apart dagelijks bestuur waardoor er stoelen in de deelnemersraad zijn vrijgekomen en die opnieuw zullen worden ingevuld door vertegenwoordigers van de drie moederverenigingen
- Het bestuurlijke vernieuwingsproces werd verder ondersteund door een stakeholdersanalyse in samenwerking met het consultancybureau BeBright. Mede op grond hiervan werden in bestaande samenwerkingsverbanden verder organisatorisch geborgd (met NVMM, NIV/NVII, NVZA, RIVM), en nieuwe verbanden aangegaan met andere veldpartijen als bijvoorbeeld het CBG en FMS
- Een belangrijk besluit werd medio 2018 genomen met de aanstelling van een fulltime voor de SWAB werkzaam zijnde beleidsmedewerker

- In 2018 heeft de SWAB een ‘Diensten van algemeen economisch belang’ (DAEB) verklaring verkregen van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS). Dit houdt in dat de diensten van de SWAB van publiekelijk belang dienen en dat de subsidie geen ongeoorloofde staatssteun is
- Om de continuïteit nog beter te borgen en de toenemende taken beter te verdelen kan het dagelijks bestuur in overeenkomst met de statuten worden aangevuld met 2 extra leden. Bijvoorbeeld: een aankomend of voorgaand voorzitter/secretaris/penningmeester etc. om de continuïteit van het bestuur van de Stichting beter te waarborgen
- In samenhang met de bovengenoemde ontwikkelingen werden de activiteiten van de Stichting meer transparant gemaakt door uitgebreidere en traceerbare archiefvoering en implementatie van standaard processen voor wederkerende vraagstukken en problemen. Voorbeelden hiervan zijn: consultatievragen van het CBG, het invoeren van een jaardraaiboek ter afstemming van processen, een jaaragenda, het toevoegen van een actiepuntenlijst met verloopdatum, aanpak van het boekhoudsysteem etc.
- Om bovenstaande punten te realiseren en om tot meer doelmatig en strategisch bestuur te komen vergaderde het dagelijks bestuur naast de vergaderingen met de deelnemersraad 1x per 2 weken (meestal telefonisch)

Over een nieuwe ‘position paper’ is binnen het dagelijks bestuur nagedacht. In verband met het bestuurlijk vernieuwingsproces en lopende grote projecten zoals de transitie van het SWAB-ID 2.0 naar 3.0 is besloten het schrijven van een strategisch- of positiedocument in Q3-Q4 van 2019 opnieuw te agenderen.

2.2.6 Transitie Stewardshipmonitor

Doelstelling: Transitie van de stewardshipmonitor naar de SWAB

- Deelactiviteit F1 - Transitie van de stewardshipmonitor naar de SWAB

Werkzaamheden	Beoogd resultaat in meetbare termen	Behaald resultaat in meetbare termen
1. Onderhoud, hosting, aansluiting ziekenhuizen en data extractie t.b.v. stewardshipmonitor	1. Stewardshipmonitor draait in 16 ziekenhuizen	1. 10 ziekenhuizen participeren in de stewardshipmonitor

- Korte toelichting van de uitvoering

De beschrijving is in de toelichting en uitvoering van deelactiviteit B1 ‘Antimicrobial Stewardship’ geïntegreerd.

3) Samenvatting & milestones: terugblik en vooruitkijken naar de nabije toekomst

In het afgelopen jaar heeft de Stichting een belangrijke bestuurlijke vernieuwingslag doorgemaakt. Deze moet gebruikt worden om de doelen zoals vastgelegd in de statuten beter te kunnen bereiken. De aanstelling van een beleidsmedewerker, het opstarten van 2 nieuwe richtlijnen, het geslaagde SWAB-symposium en de samenstelling van het 'kinder SWAB-ID' waren belangrijke milestones die het afgelopen jaar behaald zijn.

Vooruitkijkend vragen de ontwikkelingen met betrekking tot antimicrobiële resistentie en snel opvolgende veranderingen in de geneeskunde als ook in de maatschappij, dat de Stichting slagvaardig (snel en doelmatig) kan inspelen op nieuwe uitdagingen. Belangrijke doelen in 2019 zijn o.a.: het realiseren van de nieuwe website, het accorderen van de nieuwe sepsis richtlijn, het afronden van de transitie naar het nieuwe SWAB-ID 3.0, het gereed komen transitie naar SWAB-ID 3.0 en de opzet van het kwaliteits-registratieproject.

Centraal in het werk blijft dat de Stichting handelt vanuit de inhoudelijke kennis die rust bij allen die werkzaam zijn voor de Stichting. Alleen door gezamenlijke inspanning, doorzettingsvermogen en nieuw initiatief kan de Stichting de doelstellingen bereiken.

Al met al zijn de beoogde werkzaamheden en projecten succesvol afgerond en heeft de Stichting in 2018 belangrijke en succesvolle stappen gezet tot vernieuwing en professionalisering. De SWAB is goed voorbereid om in 2019 en op langere termijn haar taken verder succesvol uit te oefenen.

4) Bijlagen

- Bijlage A – Aankondiging SWAB-symposium 28 juni 2018

ALGEMENE INFORMATIE
ACCREDITATIE

Voor beide programma onderdelen is accreditatie aangevraagd bij:

- Nederlandse Internisten Vereniging (NIV)
- Nederlandse Vereniging voor Medische Microbiologie (NVMM)
- Nederlandse Vereniging van Ziekenhuisapothekers (NVZA)
- Accreditatiebureau Kwaliteitsregister V&V en Register Zorgprofessionals

LOCATIE

Media Plaza Congressentrum (onderdeel Jaarbeurs)
Jaarbeursplein
3521 AL Utrecht
T: 030 295 58 81

Het congressentrum is perfect te bereiken met het OV (loopafstand Utrecht CS). Parkeren kan op de naastgelegen parkeerterreinen van de Jaarbeurs (P1 of P3).

INSCHRIJVING

Het inschrijfgeld voor het SWAB symposium bedraagt EUR 160. U kunt zich online inschrijven via de congresskalender op www.congresscare.com. U kunt zich hier tevens registreren voor het ochtendprogramma (Nationale SWAB A-TEAM meeting) hieraan zijn geen registratiekosten verbonden, maar na uw aanmelding wordt er op uw komst gerekend.

BETALING

Betaling vindt plaats uitsluitend door middel van het afgeven van een eenmalige incassomachtiging of via iDEAL.

ANNULERING

Bij ontvangst van uw schriftelijke annulering voor 28 mei 2018 vindt restitutie plaats onder aftrek van EUR 45 administratiekosten. Na deze datum kan geen restitutie meer plaatsvinden.

meer informatie kunt u contact opnemen met het symposiumsecretariaat:

SYMPOSIUMSECRETARIAAT

Congress Care
Postbus 440
5201 AK 's-Hertogenbosch
Tel: 073 - 690 1415
info@congresscare.com
www.congresscare.com

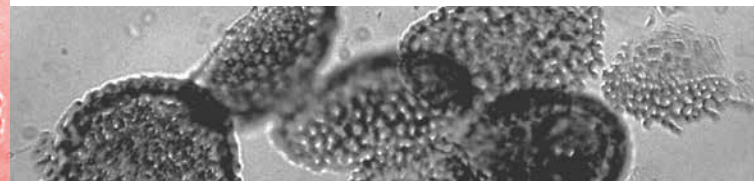
www.swab.nl

SWAB symposium
Personalized medicine in de behandeling
van infectieziekten

Nationale SWAB A-TEAM meeting

Donderdag 28 juni 2018
MEDIA PLAZA (JAARBEURS)
UTRECHT

VOORWOORD

Hierbij ontvangt u de uitnodiging voor de nationale SWAB A-team meeting en het 19^e SWAB-symposium, dat jaarlijks door de Stichting Werkgroep Antibiotica Beleid (SWAB) wordt georganiseerd. Voor de eerste maal zijn het SWAB symposium en de nationale SWAB A-team meeting aan elkaar gekoppeld. De ochtend wordt gevuld met praktische presentaties die A-teams kunnen ondersteunen bij de dagelijkse werkzaamheden en inspiratie vormen voor toekomstige activiteiten.

Het SWAB symposium in de middag heeft dit jaar als thema: 'personalised medicine in de behandeling van infectieziekten'. In de afgelopen decennia zijn er veel goede richtlijnen ter beschikking gekomen wat betreft de behandeling van veel voorkomende infectieziekten. Echter, in de dagelijkse praktijk blijken er vaak gegronde redenen om af te wijken van de voorgestelde keuzes. Men kan daarbij denken aan allergie, geneesmiddeleninteracties, een ernstig gestoorde nierfunctie of immuniteit, de aanwezigheid van kunstmateriaal, et cetera. Tevens spelen uitzonderlijke of exotische verwekkers en bijzonder resistente micro-organismen (BRMO) steeds vaker een rol bij de keuze van de behandeling. Van specialisten die zich bezighouden met de behandeling van deze patiënten, en/of advisering rond antibioticabeleid, mag verwacht worden dat deze patiënten een optimale (geïndividualiseerde) behandeling krijgen. De sprekers van dit jaar nemen u mee naar hun specifieke aandachtgebied om te laten zien welke mogelijkheden en toepassingen nu, en eventueel in de toekomst, daarvoor voorhanden zijn. Wij hopen dat dit symposium u zal inspireren. De middag begint met een lichte lunch en wordt afgesloten met een borrel.

Wij hopen u allen dan ook te mogen verwelkomen op 28 juni aanstaande.

Namens het SWAB bestuur
Jaap ten Oever
Mark de Boer

PROGRAMMA DONDERDAG 28 JUNI 2018

Nationale SWAB A-TEAM meeting (ochtendprogramma)

- 08:30 Ontvangst met koffie/thee**
Voorzitters: dr. Jaap ten Oever en prof. dr. Bart-Jan Kullberg
- 09:00 Opening
*dr. Jaap ten Oever, Radboudumc/
SWAB werkgroep stewardship*
- 09:05 Outpatient parenteral antimicrobial therapy
*drs. Marvin Berrevoets en Maaike Eeren,
Radboudumc, Nijmegen*
- 09:30 Antibiotica-allergie en antimicrobial stewardship
*dr. Heike Röckmann en
dr. Jan Jelrik Oosterheert, UMC Utrecht*
- 10:00 Update landelijke initiatieven om stewardship te faciliteren
*dr. Jaap ten Oever, Radboudumc/
SWAB werkgroep stewardship en
dr. Michiel Duyvendak, Antonius
Ziekenhuis Sneek*
- 10:25 Koffiepauze**
- 11:15 Van probleem naar oplossing: keuze van de juiste verbeterinterventie
drs. Marlot Kallen, AMC Amsterdam
- 11:40 Geoperationaliseerde IV-orale switch criteria
N.t.b.
- 12:05 De rol van verpleegkundigen binnen stewardship
*drs. Rita Bos, IQ health care/Avans
Hogeschool (onder voorbehoud)*
- 12:30 Afsluiting**
- 12:35 Lunch**

SWAB Symposium (middagprogramma)

- 12:30 Ontvangst met koffie en lichte lunch**
Voorzitters: dr. Jaap ten Oever en dr. Mark de Boer
- 13.30 Opening
- 13.35 De weg naar gepersonaliseerde therapie bij sepsis gebaseerd op de immuun respons
*prof. dr. Tom van der Poll,
AMC Amsterdam.*
- 14.00 Ondersteuning van geïndividualiseerde keuzes voor antimicrobiële therapie: implementatie van een 'ICT-based' klinisch beslissingsinstrument
*drs. Hassna Akhloufi, Erasmus MC,
Rotterdam*
- 14.25 TDM van antifungale middelen: time to abandon ship?
*dr. Roger Brüggemann, Radboudumc,
Nijmegen*
- 14.50 Maatwerk bij de behandeling van urineweginfecties
drs. Janneke Stalenhoef, LUMC, Leiden
- 15:15 Theepauze**
- 15.35 Bacteriophage Therapy: Fact or Fiction
*dr. Gilbert Verbeken, Militair Hospitaal
Koningin Astrid, Brussel*
- 16.10 Richtlijnen en gepersonaliseerde antimicrobiële behandeling, waar ligt de balans?
*prof. dr. Bart-Jan Kullberg, Radboudumc,
Nijmegen*
- 16.40 Nethmap 2017
prof dr. Johan Mouton, voorzitter SWAB
- 17.00 Afsluiting en borrel**